

la volta mestre se'n superposen dues en sentit de l'altura. Es això evidentment un record de l'art clàssic, reproduït després a Itàlia (Sant Marc de Venècia). Sobre els sòcols d'aquests pilans, formats de grans carreus, s'assenten les bases de les columnes, de perfil romà degenerat. Les columnes són cilíndriques i amb un graciós corbati, rematant en un capitell robust, l'abad del qual, de perfil senzillíssim, volta a manera d'imposta el pilà en les cares en què s'hi apoïen les tres columnes. De la última columna superior arrenquen els torals, fets de petits carreus ben polits, a diferència de la volta, que és feta amb rebla més grollera. A la altura de l'arrencament d'aquests torals i de la volta, corre un senzill cavet que forma l'abac del capitell al passar per damunt d'aquest. Per recalcar més l'idea d'un punt principal, la direcció de les naus, al començar el deambulatori, no segueix paral·lela, com fins en aquest punt, a l'eix de l'església, sinó que s'aproximen, convergint cap al centre a fi de concentrar més l'atenció a les mirades del santuari. D'aquesta disposició en la planta naix el que la volta adquireixi la forma cònica entre la convergència dels murs, volta que s'acorda amb el quart d'esfera que cobreix l'absis central.

Això dít donarà idea de l'extremada originalitat del temple de Sant Pere de Roda. Cerquem-ne un altre que tingui aquestes característiques i no el trobarem en l'àrea extensa del romànic català. Pi i Margall, en la visita que féu al monestir, anava escortat per les narracions llegendàries apuntades en el començament de aquest llibre suposant que l'església fou bastida damunt un altar pagà a Venus Pirenaica. Ell, que junt amb Piferrer vegé orar a Carlemany damunt les lloses que cobrien els restes dels seus grans homes i davant les relíquies innombrables que el cenobi posseïa, frapat per la originalitat que ofereix la construcció lliure del temple i la meravella dels seus capitells, particularment els corintis de la nau central, assegura que els pilans són desmesurats i que no guarden proporció amb l'altura.

Però és que hi ha proporció alguna en el temple, atenint-nos a les normes, podem dir legals, del romànic? Sembla talment que l'arquitecte tingué especial interès en fugir de les rutinàries elucubracions del seu temps. Degué causar pregona impressió en els con-

CAP. III. DESCRIPCIÓ

El monestir de Sant Pere de Roda presenta un conjunt graciós d'edificis agrupats al voltant del claustre. Puja pel camí que mena al castell de Sant Salvador de Verdera es domina la carcassa que dia rera dia es va enderrocant, sense que fins avui cap mà pietosa detingui el desgabellament i la ruïna total imminent ocasionada pel temps i pels homes. Parets obertes per forats, emmarletades algunes, quadrats d'habitacions amb els sostres enfonsats que col·lugen les espínoses romagueres, tot sinistrament dibuixat per perilloses esquerdes, s'ofereixen a la mirada entristida del visitant, que no sab avenir-se de que resti en estat tan deplorable un monument com aquest de tan brillant història, obligant-li a judicar una ben migrada opinió envers els sentiments de tradició i d'art dels homes de nostra terra.

Des d'aqueixa altura es domina el pati rodejat de còssos, a la primera vista incongruents. Sols ixen de la desferra les dues esbel·les torres, una d'elles, el campanar, en estat deplorable, l'altre, la del homenatge, menys castigada pel temps.

De lluny, la seva massa grisenca i opulenta més sembla una forteresa que un lloc de devoció. Ans d'arribar-hi, pel cantó de Santa Elena, s'hi veuen encara restes d'una porta fortificada i de la muralla que fermava l'edificació dins un cercle hermètic de pedra. L'home ha fet un camí damunt aquesta, avui completament arruïnada, a qui s'atribuï, per la proximitat en que està de la font, l'ofici de cisterna.

L'entrada del cenobi mira a Occident, a la muntanya. L'estat